

USTAWA

z dnia 2020 r.

o zmianie ustawy – Prawo oświatowe

Art. 1. W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 910 i 1378) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 109 dodaje się art. 109a w brzmieniu:

„Art. 109a. 1. W szkole lub placówce obowiązkowo zatrudniony jest co najmniej jeden psycholog.

2. Kwalifikacje wymagane na tym stanowisku określają odrębne przepisy.

3. Do zadań psychologa należą w szczególności:

- 1) prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów;
- 2) diagnozowanie sytuacji wychowawczych w szkole lub placówce;
- 3) udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb;
- 4) minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku szkolnym i pozaszkolnym uczniów;
- 5) pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
- 6) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
 - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów,
 - b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

4. Wymiar godzinowy pracy psychologa określają odrębne przepisy.

5. Psychologowi udostępnia się odrębne pomieszczenie w szkole lub placówce, które zapewni osobie mającej otrzymać pomoc psychologiczno-pedagogiczną poczucie bezpieczeństwa oraz prywatności w kontakcie z psychologiem.

6. Raz w roku szkolnym, w terminie określonym przez dyrektora szkoły lub placówki, psycholog składa radzie pedagogicznej sprawozdanie ze swojej działalności.

7. Przepisów ust. 1–6 nie stosuje się do szkół lub placówek dla dorosłych.”;

2) po art. 173 dodaje się art. 173a w brzmieniu:

„Art. 173a. Przepisy art. 109a stosuje się odpowiednio do szkół i placówek niepublicznych”.

Art. 2. 1. Środki na zatrudnienie psychologa w szkole lub placówce pokrywane są z części oświatowej subwencji ogólnej, o której mowa w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 23, 374 i 1086).

2. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zwiększy wysokość części oświatowej subwencji ogólnej, o której mowa w ust. 1, o taką wartość, jaka pozwoli na wypełnienie w pełni obowiązków nakładanych niniejszą ustawą.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września roku jej ogłoszenia albo roku następującego po roku ogłoszenia, jeżeli ogłoszenie nastąpiło po dniu 1 września roku jej ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Projektowana regulacja przewiduje wprowadzenie obligatoryjności zatrudniania psychologa w szkole lub placówce. W związku z tym, w każdej szkole i placówce każdy uczeń oraz każda uczennica będą mogli skorzystać z bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej przez wykwalifikowanego psychologa lub psycholożkę zatrudnioną w danej szkole lub placówce. Kontakt ten będzie swoistym pierwszym kontaktem w przypadku ewentualnej konieczności rozpoczęcia leczenia psychologicznego lub psychiatrycznego. Ten pierwszy kontakt jest o tyle ważny, że dzięki niemu wykwalifikowana osoba (psycholog lub psycholożka szkolna) będzie mogła wysłuchać ucznia lub uczennicy i poradzić mu (jej), co dalej w jego (jej) sprawie powinien lub powinna zrobić. Dzięki temu mniej jest prawdopodobne, że uczniowi czy uczennicy wykwalifikowana pomoc nie zostanie udzielona, co mogłoby doprowadzić do wielu przykrych konsekwencji oraz zdarzeń.

Obecnie blisko połowa polskich uczniów i uczennic (jeśli nie więcej — szczegółowe dane zostały przedstawione w ustępie — Rzeczywisty stan w normowanej dziedzinie) pozbawiona jest pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole lub placówce udzielanej przez psychologa — osobę o wymaganych kwalifikacjach do pracy w tym zawodzie — a nie innego specjalistę, który, oczywiście, również posiada właściwe kwalifikacje, ale nie pracuje on stricte w charakterze psychologa (psycholożki), a na przykład pedagoga czy logopedy.

Tymczasem zdrowie psychiczne staje się coraz ważniejszym tematem dyskusji publicznej. Depresja jest bowiem już uznawana za chorobę cywilizacyjną (mówił o tym m.in. prof. dr hab. n. med. Robert Hese¹), a w ostatnich latach obserwuje się wzrost problemów psychicznych uczniów i uczennic (zdaniem dr hab. n. med. Barbary Remberk do 20% dzieci boryka się z dolegliwościami, które spełniają kryteria któregoś z zaburzeń psychicznych²). Tymczasem w wielu szkołach uczniowie i uczennice nadal nie mają możliwości skorzystania z kompetentnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, która pomoże im w ich problemach. Dlatego tak ważna jest obecność psychologa (psycholożki) w szkole, która pozwala na to, by uczniowie i uczennice mogli skorzystać ze swoistego pierwszego kontaktu dla ich problemów czy kłopotów.

Jeżeli połowa polskich uczniów oraz uczennic jest pozbawiona kontaktu z psychologiem (psycholożką), to oznacza to, że wielu z nich, pomimo posiadanych problemów czy kłopotów, nie ma możliwości skorzystania z kompetentnej pomocy, która doradzi im, pomoże, powie, co dalej z danym problemem czy kłopotem powinno się zrobić, by został on rozwiązany lub chociaż opanowany.

Brak możliwości skorzystania z pomocy w rozumieniu pierwszego kontaktu w szkole z kompetentną pomocą może doprowadzić do takiej eskalacji problemu czy konfliktu, że, w najgorszym wypadku, zdrowie lub życie danego ucznia czy danej uczennicy może być w bardzo poważnym niebezpieczeństwie. Niemożność porozmawiania z kimś kompetentnym w ramach pierwszego kontaktu, skonsultowania swojego problemu, poradzenia się, co powinno się uczynić, może doprowadzić też do swoistej frustracji i zamknięcia się w sobie, co spowoduje, że dana osoba nie będzie już chciała nikomu zwierzyć się ze swoich problemów i będzie musiała poradzić sobie z nimi sama. Jest to jednak bardzo trudne, a w przypadku niepowodzenia może doprowadzić do wielu negatywnych konsekwencji (w najgorszym wypadku samobójstwa osoby, przed którą jest przecież jeszcze całe życie). Dlatego tak ważne

¹ SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, *DEPRESJA JAKO CHOROBA CYWILIZACYJNA – WYKŁAD PROF. ROBERTA HESE*, <https://www.swps.pl/katowice/aktualnosci/archiwum-aktualnosci-z-katowic/2784-depresja-jako-choroba-cywilizacyjna-wyklad-prof-roberta-hese> [dostęp: 16 sierpnia 2020 r.].

² W. Szczepaniak, *Coraz więcej dzieci doświadcza kryzysów psychicznych*, <https://zdrowie.pap.pl/psyche/coraz-wiecej-dzieci-doswiadcza-kryzysow-psychicznych> [dostęp: 16 sierpnia 2020 r.].

jest, by każdy uczeń i każda uczennica mogli w swoich szkołach skorzystać z kompetentnej pomocy, którą zapewnić musi państwo polskie.

Biorąc to pod uwagę, proponowana regulacja, w ocenie wnioskodawców, jest celowa, a jej wprowadzenie — niezwykle potrzebne. Trzeba bowiem sprawić, by każdy mógł otrzymać pomoc w swojej szkole, a potem być może i w innych jednostkach (poradniach, u terapeutów, *etc.*).

2. Rzeczywisty stan w normowanej dziedzinie

Obecnie możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest jednym z celów systemu oświaty (art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2020 poz. 910 i 1378)). Dlatego też jednym z organów systemu oświaty (obok szkół, placówek, bibliotek itd.) są poradnie psychologiczno-pedagogiczne (art. 2 ust. 6 tejże ustawy). Każdy uczeń i każda uczennica ma prawo do skorzystania z jej pomocy. Musi to gwarantować także statut szkoły, gdyż, zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 4 Prawa oświatowego, zakres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej musi być w tym dokumencie zawarty.

Co także ważne, zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej są jednymi z zajęć prowadzonych w ramach „podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły”. Zajęcia te zostały umieszczone obok obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, zajęć rewalidacyjnych, rozwijających zainteresowania, z zakresu doradztwa zawodowego i kwalifikacyjnych kursów zawodowych (art. 109 ust. 1 Prawa oświatowego), co pokazuje, że ustawodawca pomoc psychologiczno-pedagogiczną traktuje poważnie.

Korzystanie z poradni nie jest jednak jedyną możliwością otrzymywania pomocy. Istnieje bowiem możliwość korzystania z tejże pomocy również w szkole lub placówce. Szczegóły dotyczące udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej tamże reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2017 r. poz. 1591, ze zm.). Jego § 3 gwarantuje, że korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce jest dobrowolne i nieodpłatne, a organizuje ją dyrektor (§ 4 ust. 1 rozporządzenia). Zgodnie z § 4 ust. 2 i 3 pomoc udzielania jest uczniom przez: nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych oraz specjalistów wykonujących zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej (psychologowie, pedagodzy, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni). Tożsame przepisy zostały zawarte w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2013 r. poz. 532, ze zm.), które, zgodnie z art. 363 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.), zachowuje moc do czasu zakończenia kształcenia odpowiednio w dotychczasowym gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym, czteroletnim technikum, klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowej szkole I stopnia, dotychczasowej szkole policealnej i szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, a także w dotychczasowych szkołach artystycznych.

Z kolei katalog osób mogących inicjować udzielenie uczniowi pomocy jest stosunkowo duży, lecz zamknięty i obejmujący: samego ucznia, jego rodziców, dyrektora, nauczyciela, wychowawcę grupy wychowawczej, specjalistę (trzy ostatnie muszą prowadzić zajęcia z uczniem), pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania lub higienistkę szkolną, poradnię, asystenta edukacji romskiej, pomoc nauczyciela, pracownika socjalnego, asystenta rodziny, kuratora sądowego oraz organizację pozarządową i inne instytucje lub podmioty działające na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży (§ 5 powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r.).

Tak samo szeroki jest katalog możliwych form pomocy dla ucznia w szkole. Udziela się jej bowiem: w trakcie bieżącej pracy z uczniem, przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów,

w formie: klas terapeutycznych, zajęć rozwijających uzdolnienia, umiejętności uczenia się, dydaktyczno-wyrównawczych, specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym), związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych), zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, porad i konsultacji, warsztatów.

Do możliwych form pomocy udzielania pomocy przez placówki należą natomiast: pomoc udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem, przez zintegrowane działania nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, a także w formie: zajęć rozwijających uzdolnienia, umiejętności uczenia się, specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym), związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych), porad i konsultacji oraz warsztatów.

Należy także zauważyć, iż w każdym wymienionych wyżej jednostek oświatowych udzielana jest także pomoc rodzicom i nauczycielom w formie: porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń. Z kolei dyrektor danej jednostki ma obowiązek organizowania wsparcia dla swojej jednostki w postaci zaplanowania i przeprowadzenia działań mających na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej (§ 5 rozporządzenia).

Należy jednak zauważyć, że nie ma jakiegokolwiek obowiązku zatrudniania w szkole specjalistów (m.in. psychologa). Są oni bowiem zatrudniani jak wszyscy inni nauczyciele. Od 1 września 2018 r. regulacje nieco zmieniły się i od tego dnia istnieje katalog zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych prowadzonych bezpośrednio z dziećmi/uczniemi lub na ich rzecz w ramach tzw. pensum przez specjalistów, tj. przez pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych. Mówi o tym rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz.U. poz. 1601 ze zm.). Nie zmienia to jednak faktu, że nadal dyrektor nie ma obowiązku zatrudniania w szkole psychologa. Przywoływane w tym akapicie rozporządzenie mówi o zajęciach przeznaczonych dla jakiegokolwiek rodzaju specjalisty, a nie konkretnie dla np. psychologa. Tymczasem to właśnie psycholog odpowiada w dużej mierze za udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole (w szczególności psychologicznej) i właśnie w celu zwiększenia dostępu do kompetentnej pomocy dla uczniów i uczennic, w ocenie wnioskodawców, powinien istnieć ustawowy obowiązek zatrudniania takiego psychologa w szkole.

Zgodnie z danymi z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych w chwili obecnej (tj. zgodnie ze stanem na 16 sierpnia 2020 r.) szkół i placówek dla dzieci i młodzieży³ jest 20 040. Tymczasem osób zatrudnionych w szkołach na stanowisku psychologa w 2019 roku było 10 874⁴. To sprawia, że w prawie co drugiej szkole uczniowie nie mogą skorzystać z kompetentnej pomocy psychologa lub psycholożki w ramach swego pierwszego kontaktu z ich problemem czy kłopotem. W związku z tym fachowej pomocy psychologicznej w szkołach pozbawiona jest około połowa polskich uczniów i uczennic (przy czym odsetek ten może być większy, ponieważ nie jest powiedziane, w ilu szkołach pracuje więcej niż jeden psycholog czy psycholożka), co należy zmienić tak szybko, jak jest to tylko możliwe, przy za-

³ Za szkoły i placówki dla dzieci i młodzieży uznano: Bednarską Szkołę Realną, branżowe szkoły I stopnia, centra kształcenia praktycznego, centra kształcenia zawodowego, inne szkoły artystyczne, licea ogólnokształcące, licea sztuk plastycznych, młodzieżowe ośrodki socjoterapii ze szkołami, niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego ze szkołami, ogólnokształcące szkoły baletowe, ogólnokształcące szkoły sztuk pięknych, placówki kształcenia ustawicznego ze szkołami, Poznańską Szkołę Chóralną, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, szkoły podstawowe, szkoły specjalne przysposabiające do pracy, szkoły sztuki cyrkowej, szkoły sztuki tańca oraz technika, których kategorią uczniów i uczennic jest kategoria: dzieci lub młodzież.

⁴ Dane pochodzą z Systemu Informacji Oświatowej. Źródłem ich pozyskania jest odpowiedź na petycję Fundacji na rzecz Praw Ucznia dostępna pod tym linkiem: <https://www.gov.pl/web/edukacja/petycja-zlozona-10-lutego-2020-r.>

chowaniu prawidłowości procesu legislacyjnego (szersza argumentacja w ustępie — Potrzeba i cel wydania ustawy). Tymczasem w szkołach i placówkach w 2019 r. zatrudnionych było: 18 147 logopedów i 21 530 pedagogów⁵. To jeszcze bardziej pokazuje, jak konieczne są zmiany w kwestii opieki psychologicznej w szkołach nad uczniami i uczennicami. Wielu z nich może bowiem skorzystać z pomocy logopedycznej, pedagogicznej, ale już nie psychologicznej, a jest to równie ważna, jeśli nie o wiele ważniejsza, kwestia.

3. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Projektowany stan prawny wprowadza obowiązek zatrudniania osób w szkole na stanowisku psychologa (psycholożki). Dotychczas takiego obowiązku nie było, a jedynie taka możliwość (więcej o tym w ustępie — Rzeczywisty stan w normowanej dziedzinie). Dzięki temu w każdej szkole i placówce pojawi się psycholog, z którym dzieci lub młodzież będą mogły przepracowywać swoje problemy czy kłopoty albo wspólnie zastanawiać się, do kogo dalej należy się udać, by dany problem (w przypadku jego większej złożoności) rozwiązać.

Nie zmienia się za to kwestia kwalifikacji koniecznych do zatrudnienia na stanowisku psychologa, które już teraz określane są przez odrębne od ustawy – Prawo oświatowe przepisy i, w ocenie wnioskodawcy, nie ma potrzeby ich zmiany.

Podobnie zresztą dzieje się w kwestii zadań psychologa. Katalog ustawowy (dodawany w proponowanym art. 109a ust. 3 Prawa oświatowego) pozostaje otwarty i istnieje możliwość swobodnego rozszerzania go. Same zadania wskazane w tym ustępie zostały natomiast przygotowane na podstawie obecnie wskazanego katalogu zadań dla psychologa oraz pedagoga łącznie (katalog ten został umieszczony w § 24 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 poz. 1280)), choć umieszczona w projektowanej regulacji została jedynie część z nich (ta, która dotyczyła konkretnie psychologa, a nie pedagoga). Zadania zostały ponadto skrócone i uogólnione po to, by faktycznie katalog ten mógł być rozszerzany w aktach wykonawczych, czy przez dyrektorów szkół. Wprowadzenie „sztywnej” regulacji ustawowej, która byłaby bardzo szczegółowa, byłoby o tyle bezcelowe, że utracona zostałaby swoboda podczas ewentualnego rozszerzenia tego katalogu.

Wnioskodawca nie planuje także zmieniać wymiaru godzin pracy czy pensum psychologa, ponieważ wartości te są już regulowane przez odrębne przepisy i, w ocenie wnioskodawcy, nie ma potrzeby ich zmiany.

Wprowadzony ma zostać za to obowiązek zapewnienia psychologowi szkolnemu odrębnego pomieszczenia, które zapewni osobie mającej otrzymać pomoc psychologiczno-pedagogiczną poczucie bezpieczeństwa i prywatności w kontakcie z psychologiem. W ocenie wnioskodawcy w przypadku braku zagwarantowania takiego odrębnego pomieszczenia osoby mające uzyskać pomoc mogłyby poczuć się skrępowane w przypadku, gdyby w miejscu pracy psychologa pracowało także kilka innych osób (np. nauczycieli czy pracowników administracyjnych). Odrębne pomieszczenie z kolei pozwoli na zagwarantowanie poczucia bezpieczeństwa oraz prywatności, dzięki czemu ryzyka ewentualnego skrępowania pozostałymi osobami w pomieszczeniu nie ma.

Proponowana regulacja wprowadza ponadto obowiązek rocznego sprawozdania przez psychologa radzie pedagogicznej. W ocenie wnioskodawcy przyczyni się to do zwiększenia efektywności tych psychologów i psycholożek, które być może nie są w pełni oddane pracy na rzecz uczniów oraz uczennic. Oczywiście, wnioskodawca nie implikuje tutaj, że takie jest całe środowisko psychologów i psycholożek szkolnych, ponieważ byłaby to nieprawda, ale wnioskodawca zauważa, że pojedyncze osoby o takim stosunku do pracy mogą się zdarzać. Ciążący na nich obowiązek złożenia radzie pedagogicznej

⁵ Ibidem.

sprawozdania z ich działalności sprawi natomiast, że taki stosunek do uczniów oraz uczennic będzie musiał zostać zarzucony. Poza tym wizja sprawozdawania może przyczynić się do zainicjowania różnych działań na rzecz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży z danej szkoły oraz jego profilaktyki, choć, rzecz jasna, teza ta dotyczy osób, które nie są same z siebie w pełni aktywne (one bez żadnego obowiązku inicjują różne działania).

Regulacja nie ma jednak zastosowania do szkół i placówek przeznaczonych dla dorosłych. Nauka osób dorosłych jest bowiem zorganizowana zupełnie inaczej niż dzieci oraz młodzieży, przez co korzystanie z pomocy psychologicznej w szkole lub placówce w czasie około zajęciowym mogłoby być bardzo trudne.

Wprowadzany obowiązek ma się jednak odnosić do szkół i placówek niepublicznych (przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, skoro przepisu art. 109a nie stosuje się do szkół dla dorosłych), ponieważ do nich uczęszcza bardzo duża liczba uczniów oraz uczennic, którym również trzeba zapewnić możliwość korzystania z pomocy psychologicznej w szkole lub placówce.

4. Wyniki konsultacji

W dniu 17 sierpnia 2020 r. niniejszy projekt wraz z uzasadnieniem zostały wysłane następującym organizacjom, instytucjom i związkom zawodowym do konsultacji:

1. Federacja Inicjatyw Oświatowych
2. Forum Związków Zawodowych
3. Fundacja Rodzice Szkole
4. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
5. Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego
6. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
7. Fundacja Rzecznik Praw Rodziców
8. Fundacja SYNAPSIS
9. Fundacja „Ja, My, Oni”
10. Komitet Nauk Pedagogicznych PAN
11. Komitet Psychologii PAN
12. Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”
13. Krajowa Sekcja Oświaty NSZZ „Solidarność 80”
14. Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej
15. Krajowe Porozumienie Rodziców i Rad Rodziców
16. Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty
17. Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną
18. Polskie Stowarzyszenie Psychologii Rozwoju Człowieka
19. Polskie Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Psychologii
20. Polskie Towarzystwo Psychologiczne

21. Rada Szkół Katolickich
22. Społeczne Towarzystwo Oświatowe
23. Stowarzyszenie Aktywnie Przeciwko Depresji
24. Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej
25. Stowarzyszenie Psychologów Chrześcijańskich
26. Stowarzyszenie Rodziców „TU”
27. Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne”
28. Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich
29. Wolny Związek Zawodowy „Solidarność-Oświata”
30. Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego
31. Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa”

W trakcie wysyłania wiadomości e-mail z prośbą o przekazanie opinii w sprawie projektu lub zgłoszenie uwag co do niego okazało się jednak, że pozyskany przez wnioskodawcę adres e-mail Krajowego Porozumienia Rodziców i Rad Rodziców był nieprawidłowy (nie istniał w bazie usługodawcy). W związku z tym stwierdzić należy, że projekt został przekazany do konsultacji 30 organizacjom, instytucjom oraz związkom zawodowym. Na przekazanie opinii lub zgłoszenie uwag wnioskodawca dał tymże organizacjom (nazwa łączna dla organizacji, instytucji i związków zawodowych) 14 dni.

Do 31 sierpnia br. (tj. dnia, w którym mijał 14. dzień od rozesłania projektu do konsultacji) pozytywną opinię co do projektu wydały: Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne” (proponując, by uściślić przepis art. 109a ust. 1 i wprowadzić obowiązek zatrudniania 1 psychologa na 200 uczniów; wnioskodawca postanowił jednak tej propozycji nie uwzględnić z powodu obaw o niemożność zagwarantowania środków finansowych na wypełnienie takiego obowiązku) oraz Związek Zawodowy „Rada Poradnictwa” skupiający pedagogicznych pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych (wyrażając swoje obawy o finansowanie projektu; w celu wyjścia naprzeciw tym obawom dodano ust. 2 do art. 2 proponowanej regulacji; w momencie skierowania projektu do konsultacji art. 2 zawierał wyłącznie treść ust. 1).

Negatywną opinię co do projektu wydała natomiast Federacja Inicjatyw Oświatowych. Swoją negatywną opinię uzasadniła wyłącznie obawami o finansowanie regulacji. W celu zażegnania tych obaw dodano ust. 2 do art. 2 proponowanej regulacji.

Reszta organizacji na prośbę o wyrażenie opinii bądź zgłoszenie uwag nie odpowiedziała.

Projekt był ponadto konsultowany z pojedynczymi osobami fizycznymi (tj. uczniami, uczennicami, pedagogami szkolnymi). Dzięki tym konsultacjom dodany został do art. 1 ust. 5 wprowadzający obowiązek zapewnienia psychologowi odrębnego pomieszczenia. Wszystkie osoby fizyczne, z którymi projekt skonsultowano, wyraziły co do niego pozytywną opinię.

5. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Dzięki wprowadzeniu proponowanych regulacji zwiększy się odsetek uczniów i uczennic korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Od momentu wejścia w życie proponowanej regulacji taka pomoc udzielana przez specjalistę (psychologa) lub specjalistkę (psycholożkę) będzie w każ-

dej szkole i placówce, a nie zaledwie w co którejś z nich (szczegółowe dane dot. liczby osób zatrudnionych na stanowisku psychologa zostały przedstawione wcześniej w tym uzasadnieniu). To z kolei sprawi, że zmieni się także wskaźnik zaufania do organów pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży. Osoby uczęszczające do szkół lub placówek, w których psycholog (psycholożka) nie był zatrudniony, nie mogły mieć bowiem pozytywnego zdania o tym systemie, skoro nie mogły z niego skorzystać w formie swobodnego pierwszego kontaktu (tj. udania się z problemem do szkolnego psychologa, który doradzi, jak dany uczeń czy uczennica powinien/powinna postąpić w sytuacji, która ją spotkała). Jeżeli psychologowie będą we wszystkich polskich szkołach i placówkach, to wskaźnik tego zaufania powinien się zwiększyć. Podwyższony wskaźnik zaufania do systemu opieki psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci oraz młodzieży to także podwyższony wskaźnik ogólnie zaufania do systemu oświaty (którego jednym z celów jest przecież udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej — art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe), a także do systemu ochrony zdrowia psychicznego w ogóle, a nie tylko w części dla dzieci i młodzieży.

Nie należy ponadto zapominać, że, dzięki wprowadzeniu obowiązku zatrudniania psychologa (psycholożki) w szkole, zwiększy się także liczba miejsc pracy na tym stanowisku, które będą musiały zostać wypełnione. Zwiększenie liczby miejsc pracy w zawodzie psychologa (szkolnego) sprawi natomiast, że otrzymanie pracy w tym zawodzie stanie się prostsze, co z kolei powinno spowodować wzrost chętnych do studiowania psychologii.

Projekt nie powoduje uszczerbku finansowego dla jednostek samorządu terytorialnego, o czym więcej w ustępie — Źródła finansowania. Biorąc pod uwagę wyliczenia przedstawione wcześniej w niniejszym uzasadnieniu, psychologów szkolnych nie zatrudnia się w około 10 000 szkół i placówek (liczba przybliżona, biorąc pod uwagę fakt, że nie jest wiadome, w ilu szkołach pracuje więcej niż jeden psycholog/psycholożka, a łącznie na tym stanowisku zatrudnione jest 10 874 osób, przy liczbie 20 040 szkół i placówek dla dzieci i młodzieży). To oznacza, że powstanie około 10 000 nowych miejsc pracy, przy czym zdecydowana większość z tych miejsc zostanie zapełniona przez osoby, które dopiero rozpoczną swoją karierę w szkole, przez co będą wynagradzane tak, jak nauczyciele-stażysci. To oznacza, że skutki finansowe wprowadzenia niniejszej regulacji utrzymają się na wysokości około 10 000 wynagrodzeń nauczycieli-stażystów (naturalnie, z wyjątkami równymi kilkunastu procentom osób, którym przysługiwać będzie wyższe wynagrodzenie z tytułu posiadanego nauczycielskiego stopnia awansu, a które zdecydują się na pracę w szkole lub placówce w charakterze psychologa).

Proponowane regulacje niosą za sobą skutek prawny w takim zakresie, że powstanie obowiązek zatrudniania w szkole lub placówce psychologa (psycholożki), a także zapewnienia im odrębnego pomieszczenia. Będzie on spoczywał na dyrektorach szkół i placówek.

6. Wpływ projektu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców

Projekt wpłynie wyłącznie na działalność przedsiębiorstw, które prowadzą własne szkoły lub placówki. Będą one bowiem musiały pokryć koszt zatrudnienia co najmniej jednej osoby — psychologa szkolnego, chyba że już takiego zatrudniają. Należy jednak zauważyć, że, zgodnie z art. 26 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 17 i 278), niepubliczne szkoły otrzymują z budżetu jednostki samorządu terytorialnego będącej dla tej szkoły organem rejestrującym dotację w wysokości równej kwocie przewidzianej na ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostki samorządu terytorialnego. Podobny przepis został uchwalony dla niepublicznych placówek (art. 29 tejże ustawy).

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że, dzięki wprowadzeniu do części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wagi mających wesprzeć realizację działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach (więcej o tym w ustępie kolejnym —

Źródła finansowania), wprowadzenie proponowanych regulacji nie spowoduje uszczerbku dla działalności mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących szkoły i placówki niepubliczne, ponieważ właściwe przepisy zagwarantowały im już środki na realizację tego celu.

7. Źródła finansowania

W art. 2 ust. 1 projektu ustawy wskazano, że na zatrudnienie psychologa w publicznej szkole lub placówce pokrywane są z części oświatowej subwencji ogólnej, o której mowa w ustawie z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Proponowane rozwiązania dodatkowo nie obciążają jednak budżetów jednostek samorządu terytorialnego, ponieważ w podziale subwencji oświatowej środki na realizację działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach zostały zagwarantowane. Po raz pierwszy dokonano tego w podziale tejże subwencji na rok 2019 (rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2019 (Dz.U. poz. 2446), wprowadzając dwie wagi (P46=0,025 dla uczniów szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży, ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia oraz dotychczasowych gimnazjów dla dzieci i młodzieży — waga nie obejmuje uczniów szkół specjalnych, P47=0,012 dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych dla dzieci i młodzieży oraz szkół ponadpodstawowych dla dzieci i młodzieży — waga nie obejmuje uczniów szkół specjalnych oraz szkół policealnych). Tożsamą wysokość wag ustalono dla części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2020 (rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2020 — (Dz.U. poz. 2446); wysokość wag pozostała taka sama jak w roku poprzednim, lecz zmieniła się ich kwalifikacja z P46 i P47 na odpowiednio P49 i P50).

Wobec tego jasne jest, że środki na zatrudnianie psychologów w publicznych szkołach i placówkach są jednostkom samorządu terytorialnego zagwarantowane. Podobnie zresztą, jak w przypadku szkół i placówek niepublicznych, które również otrzymują dotację z budżetów jednostek samorządu terytorialnego będących ich organem rejestrującym. O tym, że tak się dzieje, mówi art. 26 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, zgodnie z którym niepubliczne szkoły otrzymują z budżetu jednostki samorządu terytorialnego będącej dla tej szkoły organem rejestrującym dotację w wysokości równej kwocie przewidzianej na ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostki samorządu terytorialnego. Podobny przepis został uchwalony dla niepublicznych placówek (art. 29 tejże ustawy).

Biorąc to pod uwagę, należy zauważyć, że, dzięki wprowadzeniu do części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wag mających wesprzeć realizację działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach, wprowadzenie proponowanych regulacji nie spowoduje uszczerbku dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego, ponieważ właściwe środki na realizację celu wynikającego z wprowadzanej regulacji zostały już w subwencji oświatowej przewidziane.

W toku konsultacji do wnioskodawcy przysły jednak informacje o tym, że wysokość tych wag może być za mała. Wobec tego art. 2 ust. 2 proponowanej regulacji nakłada na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania takiego podwyższenia wysokości części oświatowej subwencji ogólnej, że możliwe będzie wypełnienie obowiązków nakładanych niniejszą ustawą w pełni.

8. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

W związku z wprowadzeniem regulacji nie będzie konieczne wydawanie nowych aktów wykonawczych. Trzeba będzie jednak dostosować do wprowadzanej zmiany ustawy – Prawo oświatowe wydane już wcześniej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania rozporządzenie.

Konieczna będzie zmiana rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r. poz. 1280) w taki sposób, że przewidziany tam zostanie obowiązek zatrudniania psychologa w szkole, a nie wyłącznie możliwość zatrudnienia specjalistów w rozumieniu tegoż rozporządzenia. Podobne zmiany będą musiały zostać wprowadzone w tożsamym rozporządzeniu utrzymywanym w mocy do czasu zakończenia kształcenia odpowiednio w dotychczasowym gimnazjum, trzyletnim liceum ogólnokształcącym, czteroletnim technikum, klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowej szkole I stopnia, dotychczasowej szkole policealnej i szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, a także w dotychczasowych szkołach artystycznych (zgodnie z art. 363 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe), tj. w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz.U. poz. 532, ze zm.)

W opinii wnioskodawców podobna zmiana nie będzie musiała zostać wprowadzona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz.U. poz. 1601, ze zm.), ponieważ nie definiuje ono, czy zatrudnianie psychologa w szkołach jest obligatoryjne, czy jedynie fakultatywne. Wobec tego nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w tym akcie wykonawczym.

9. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot proponowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.